

INNOVATSIYA ASOSIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)

Nasriddinov Husanbek Sadriddin o'g'li
Toshkent kimyo halqaro universiteti.
Namangan filiali Iqtisodiyot kafedراسi.
Turizm o'qtuvchisi

Anotatsiya: Ushbu tadqiqotda Namangan viloyatidagi kichik biznes subyektlarida innovatsiya asosida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish masalalari o'rganilgan. Innovatsiyalarni joriy etish, yangi texnologiyalar va usullarni qo'llash orqali kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida, viloyatdagi kichik biznes subyektlarining mavjud resurslari, innovatsion imkoniyatlari va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan strategiyalar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Innovatsiya, kichik biznes, ishlab chiqarish samaradorligi, raqobatbardoshlik, texnologiyalar, resurslarni optimallashtirish

Bugungi kunda global iqtisodiyotda innovatsiyalar kichik va o'rta biznesning rivojlanishi uchun muhim omil hisoblanadi. O'zbekistonning Namangan viloyatida ham kichik biznes subyektlari innovatsiyalarga asoslangan ishlab chiqarishni rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sishga hissa qo'shmoqda. Ushbu maqolada innovatsiyalar asosida kichik biznes subyektlarining ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan yo'nalishlar va amaliy misollar ko'rib chiqiladi.

O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2023 yil 3-fevralda Namangan viloyati Namangan shahrida biznes vakillari, tadbirkorlar bilan muloqot qilganlarida "Namangan — tadbirkorlar yurti, kichik va o'rta biznes markaziga aylandi" yoki ... "Ayniqsa, Namangandagi kichik sanoat zonalariga yaratilgan sharoitlar, ularga e'tibor tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashning yaqqol namunasi bo'ldi. Bugun sizlar bilan uchrashayotgan "Barkamol avlod" kichik sanoat zonasi, men hozir ko'rgan yangi korxonalar buni amaliy isboti. Shu bois, bugungi "ochiq muloqotimiz"ning aynan Namanganda bo'layotgani ham bejiz emas", — deb alohida ta'kidlashlari ham bejiz emas edi.

Kichik biznes iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. U nafaqat ish o‘rinlari yaratishda, balki innovatsion rivojlanishda ham muhim rol o‘ynaydi. Namangan viloyatida kichik biznesni innovatsiyalash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun zarur bo‘lgan shart-sharoitlarni yaratish va ularni amalga oshirish masalalari dolzarb ahamiyatga ega.

Kichik biznes subyektlari iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, raqobatbardoshlikni oshirish va yangi texnologiyalarni joriy etishda katta imkoniyatlarga ega. Namangan viloyatidagi kichik biznesning asosiy tarmoqlari qishloq xo‘jaligi, xizmat ko‘rsatish va ishlab chiqarish sohalarini o‘z ichiga oladi.

Innovatsiyalar – bu yangi g‘oya, mahsulot yoki jarayonlardir. Kichik biznesda innovatsiyalarni joriy etish orqali quyidagi natijalarga erishilishi mumkin:

- Ishlab chiqarishni optimallashtirish: Yangi texnologiyalar yordamida resurslardan samarali foydalanish.

- Mahsulot sifatini oshirish: Innovatsion yondashuvlar orqali mahsulotlarning sifatini yaxshilash.

- Raqobatbardoshlikni oshirish: Bozor talablariga mos ravishda yangiliklar kiritish.

Namangan viloyatidagi kichik biznesda innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun quyidagi choralar amalga oshirilmoqda:

- Ta‘lim va malaka oshirish: Biznes egalariga va xodimlarga zamonaviy bilimlar berishni ta‘minlash.

- Moliya resurslarini jalb qilish: Innovatsion loyihalarni moliyalashtirish uchun kreditlar va grantlar taqdim etilishi.

- Tarmoq hamkorliklari: Mahalliy universitetlar bilan hamkorlikda ilm-fan asosida yangi mahsulotlarni ishlab chiqish.

Namangan viloyati aholisi va iqtisodiyoti kichik biznesga asoslangan. Bu yerda qishloq xo‘jaligi, xizmat ko‘rsatish va ishlab chiqarish sohalarida faoliyat yurituvchi ko‘plab kichik korxonalar mavjud. Ularning innovatsion faoliyatini tahlil qilish, viloyat iqtisodiyotining mustahkamlanishi uchun muhim ahamiyatga ega.

Birgina 2024 yil yanvar-iyun oylarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishni har tomonlama qo‘llabquvvatlash va rag‘batlantirish, ularni erkin faoliyat yuritishi uchun qulay sharoit va muhit yaratish borasida amalga oshirilayotgan tadbirlar davomida 2024- yil 1-iyul holatiga ro‘yxatga olingan jami kichik tadbirkorlik (biznes) subyektlarining soni 37 180 tani tashkil qildi. (2023- yil 1- iyulga nisbatan 105,2 % ga ko‘pdir). Eng ko‘p kichik biznes subyektlari savdo tarmog‘ida (jami tashkil etilgan subyektlarning 37,2 %), sanoat sohasida (22,2 %),

qishloq, oʻrmon va baliqchilik xoʻjaligida (9,2 %) va qurilishda (7,3 %) tashkil etilgan.

Hududlar boʻyicha Sanoat sohasining yuqori ulushini Yangiqoʻrgʻon, (100,0 %) Norin tumanlari (99,9 %) hamda Pop (91,7 %) tumanlari tashkil etdi. Qurilishda – Uychi t, (98,3 %) Chust t t, , (97,8 %) Toʻraqoʻrgʻon t, (97,3 %) Yangiqoʻrgʻon t, (96,4) tumanlari tashkil etdi. Xizmatlar sohasida – Mingbuloq (85,6 %), Yangiqoʻrgʻon (85,3 %), Namangan t (85,1 %), Norin (83,5 %), tumanlari tashkil etdi. Investitsiyada – Yangiqoʻrgʻon (98,2 %), Pop (96,0 %) Uychi (93,1 %), Uchqoʻrgʻon (88,9 %), Chortoq (86,3 %), Norin (71,0 %), tumanlarida yuqori ulushlarni tashkil etdi[1].

Namangan viloyatidagi ayrim kichik korxonalar innovatsion yondashuvlarni muvaffaqiyatli joriy etgan misollardan biri sifatida “Namangan panda sanoat” qandolatchilik korxonasini keltirish mumkin. Ushbu korxonada zamonaviy uskunalardan bilan jihozlangan boʻlib, mahsulot sifatini yaxshilash maqsadida yangi retseptlar ishlab chiqilgan.

Bundan tashqari, Toʻraqoʻrgʻon tumanida joylashgan “Gold fresh fruits” masʼuliyati cheklangan jamiyatda qishloq xoʻjaligida yuqori hosildorlikka erishgan boʻlib, innovativ agrar texnologiyalarni qoʻllagan holda dehqonchilik faoliyatini rivojlantirgan. Zamonaviy uskuna va meva sabzavotlar yetishtirish yoʻlga qoʻyilgan boʻlib 2024 yilda 29 million dollarlik meva-sabzavot eksport rejasi bor. Ushbu jamiyat bogʻdorchilikka ixtisoslashtirilgan eng yirik korxonalardan boʻlib, qariyb 650 gektar maydonni egallagan. Bogʻda mevalar, ayniqsa, gilosning eng sarxil navlari yetishtiriladi. Mahsulotlar asosan Rossiya Federatsiyasi, Polsha, Xitoy Xalq Respublikasi, AQSH, BAA, Indoneziya, Malayziya, Koreya Respublikasi singari davlatlarga yetkazib beriladi. Bu yil gilosning oʻzidan 1 ming 500 tonna eksport rejalashtirilgan.

Namangan viloyatidagi kichik biznes subyektlarining innovatsion rivojlanishi nafaqat iqtisodiyotning barqarorligini taʼminlaydi, balki jamiyatda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka ham hissa qoʻshiradi. Innovatsiyani joriy etishga yoʻnaltirilgan strategiyalar yordamida kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirib borishni davom ettirish lozimdir.

Odatdagidek, davlat tomonidan berilayotgan qoʻllab-quvvatlash va tadbirkorlarga qulay sharoitlarni yaratishga qaratilgan eng yaxshi amaliyotlarni kengaytirishga eʼtibor berilishi kerak.

Ushbu maqola orqali Namangan viloyati misolida kichik biznes subyektlarining innovativ faoliyatining ahamiyatini ochib berishga harakat qilindi. Kichik

biznesdagi innovativ yondashuvlarning kuchaytirilishi kelajakda iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatishi shubhasizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Namangan viloyat statistika boshqarmasi internet sayti.
<https://namstat.uz/uz/default/axborotnomalar/13506-2022-chr-3>
2. Akbarjon, I. (2024). XARAJATLARNI BUDJETLASHTIRISH BIZNES REJANING MUHIM ASOSI SIFATIDA. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 22-28.
3. Voxodir o'g'li, I. A. (2023). ACCOUNTING AND ANALYSIS OF COSTS AS A BASIS OF BUDGETING. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071*, 12(04), 9-12.
4. Ўғли Исомухамедов, А. Б., & Икромиддин Кутбидинович, С. (2023). БЮДЖЕТЛАСHTИРИШДА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *GOLDEN BRAIN*, 1(11), 406-412.
5. Voxodir o'g'li, I. A. (2022). FEATURES OF ACCOUNTING IN SMALL BUSINESS. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 5, 64-70.
6. Kadirov, S., Isomukhamedov, A., Ergashev, O., & Bakhriev, A. (2021). *The Method of Increasing the Power Indicators of Engines of Gas-Cylinder Vehicles in Mountainous and Foothill Conditions* (No. 5398). EasyChair.
7. Сирожидинов, И. К., & Исомухамедов, А. Б. (2022). Развитие экспортной направленности сельскохозяйственного производства.
8. Isomuhamedov, A. (2023). ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN STRUCTURES OF A SMALL BUSINESS IN THE CONSTRUCTION FIELD. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876*, 17(12), 27-32.
9. Isomukhamedov, A., & Sirojiddinov, I. (2022, January). DETERMINING AND ACCOUNTING FOR THE COST OF PRODUCTION IN SMALL BUSINESSES IN THE MANUFACTURING SECTOR. In *Conference Zone* (pp. 241-243).
10. Lubis, S. N., Menglikulov, B., Shichiyakh, R., Farrux, Q., Ugli, B. O., Karimbaevna, T. M., ... & Jasur, S. (2024). Temporal and spatial dynamics of bovine spongiform encephalopathy prevalence in Akmola Province, Kazakhstan: Implications for disease management and control. *Caspian Journal of Environmental Sciences*, 22(2), 431-442.
11. Abdulazizovich, X. U. B. (2024). MOLIYAVIY AKTIVLAR TASNIFINI TAKOMILLASHTIRISH. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(2), 82-86.
12. Abdulazizovich, K. U. (2022). Improving Methodological Approaches to Financial Asset Accounting. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876*, 16(4), 56-62.
13. Abdulazizovich, X. U. B. (2023). XALQARO QOIDALAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.
14. Abdulazizovich, K. U. IMPROVING THE REFLECTION OF MONEY AND CASH EQUIVALENT IN THE ACCOUNTING BALANCE. *Dear Academicians & Research Scholars*, 55.
15. Abdulazizovich, K. U. B. (2023). Improvement Of Information About Accounts Receivable In Current Assets In The Balance Sheet Based On International Standards. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 2849-2859.
16. Khakimov, B. J., Alimov, B. B., Kholmirezayev, U. A., & Polechov, A. X. (2013). theory of Economic Analysis. *Tashkent" economics-finance"—2013*.
17. Abdulazizovich, K. U. (2023). POSITIVE ASPECTS OF THE CASH METHOD IN SMALL ENTERPRISES UNDER UNUSUAL CIRCUMSTANCES. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 8.071*, 12(11), 38-47.

18. Холмирзаев, У. А. (2023). ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ: ДЕБИТОР ҚАРЗЛАРИНИ АЙЛАНИШИ ТАҲЛИЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.
19. Xolmirzaev, U. A. (2020). Financial assets and improvements of their analysis. *Экономика и социум*, (1 (68)), 102-105.
20. Abdulazizovich, X. U. B. Moliyaviy aktivlar hisobini yuritishda xalqaro standartlar qoidalarini qo'llash masalalari. *Ilmiy monografiya. Toshkent-2023*.
21. Xolmirzayev, U. B., & Ergashev, I. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH TIZIMI. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 3(5), 109-115.
22. Хакимов, Б., Талабоев, Х., & Холмирзаев, У. (2021). ВОПРОСЫ УЛУЧШЕНИЯ АНАЛИЗА ОБРАЩЕНИЯ ДОЛГОВОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ НАПРАВЛЕНИЯ. *Экономика и социум*, (6-2 (85)), 441-446.
23. Xolmirzayev, U. B., & Hakimova, G. Z. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISHNING MOLIVAVIY MEKANIZMI. *QO 'QON UNIVERSITETI XAVARNOMASI*, 10, 96-98.
24. Abdulazizovich, X. U. B., & Abdullajanovich, U. T. (2024). SANOAT ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYAT YO 'NALISHLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 41(5), 17-21.
25. Khakimov, J. B., & Kholmirzayev, A. U. (2021). Positive Aspects Of Cash Method In Small Enterprises In The Context Of Pandemic. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7).
26. Abdulazizovich, X. U. B., & Muhabbat, N. (2024). INCREASING COMPETITIVENESS IN THE COMMODITY MARKET IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 42(1), 197-206.
27. Холмирзаев, У. А., & Самижонова, Ш. С. (2022). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТРАЖЕНИЯ ДЕНЕГ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. *Экономика и социум*, (5-2 (92)), 755-766.
28. Холмирзаев, У. А., & Камолдинов, О. О. (2022). АСПЕКТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ О ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ПО ОБОРОТНЫМ СРЕДСТВАМ В БУХГАЛТЕРСКОМ БАЛАНСЕ. *Экономика и социум*, (5-2 (92)), 767-779.
29. Убайдуллаев, Т., & Холмирзаев, У. (2019). ФАКТОРЫ И ТЕНДЕНЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА. *Мировая наука*, (1 (22)), 299-302.
30. Gulshirin, J., & Abdulazizovich, X. U. B. (2022, March). INCREASING THE EFFICIENCY OF INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF EXPORT DIVERSIFICATION IN THE REGION. In *Conference Zone* (pp. 277-281).
31. Khakimov, B., & Kholmirzayev, U. (2020). Improving Cash Accounting And Analysis On The Basis Of International Experiences. *International Finance and Accounting*, 2020(1), 18.
32. Hakimov, B., Yunusov, M., & Holmirzayev, U. (2018). Elaboration of The Balance Sheet Liquidity Analysis-Requirements of The Period. *International Finance and Accounting*, 100.
33. Xolmirzaev, U. A., & Juraev, E. S. (2020). Problems of improvement of debtor debt debt analysis. *Мировая наука*, (1 (34)), 100-105.
34. Sirojiddinov, I., Xolmirzaev, U., & Axmadjonova, M. (2021). THE NEED AND FACTORS TO ACCELERATE THE DEVELOPMENT OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. *Интернаука*, (21-5), 14-16.
35. Камолов, А. А., & Холмирзаев, У. А. (2016). Малый бизнес и частное предпринимательство в Узбекистане. *Вопросы экономики и управления*, (5), 182-184.
36. Abdulazizovich, X. U. B., Qutbiddinovich, S. I., & Sobirjon o'g'li, J. E. (2021). Positive aspects of the cash method in small businesses in a pandemic environment. *American Journal of Economics and Business Management*, 4(3), 1-8.
37. Abdurahmon, K., & Abdulazizovich, K. U. (2021, December). Some Issues of Improving Securities Accounting. In *Conference Zone* (pp. 129-132).
38. Abdulazizov, K. U., Sherzod, I., & Abdulkhodinevna, S. M. (2022). IMPROVING THE METHODOLOGICAL BASIS OF ACCOUNTING FOR FINANCIAL ASSETS. *INTERNATIONAL*

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 11, 34-39.

39. Kamolov, A. A., & Xolmirzayev, U. A. (2018). Economic Laws And Categories. *Экономика и социум*, (2 (45)), 34-36.
40. Abdulazizovich, K. U. B., & Tursunpolatovna, N. N. (2023). Improving Reflection Of Information About Cash And Equivalents In The Accounting Balance Sheet On The Basis Of International Standards. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 2107-2114.
41. Abdullaevich, A. O., & Abdulazizovich, K. U. B. (2023). The Importance of Infrastructure in Facilitating the Business Environment. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 3695-3702.
42. Kholmiraev, U. B. A., & Ubaydullayev, T. A. (2023). Improving the classification of financial assets according to the economic content. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(1), 203-209.
43. Qutbiddinovich, S. I., & Abdulazizovich, X. U. B. (2023). GAAP ASOSIGA QO'YILGAN MOLIYAVIY HISOB KONTSEPTSIYALARI. *Interpretation and researches*, 1(3), 42-50.
44. Kamalov, A. A., & Xolmirzayev, U. A. (2016). Small business and private entrepreneurship in Uzbekistan. *Questions of Economics and Management*, 5(7), 6.
45. Xolmirzaev, U. B. A., & Madaliev, M. R. (2023). MOLIYIY HISOBOTLARNING QAYTA KO 'RIB CHIQLISHIDA XALQARO TALABLARGA RIOYA ETILISHI ZARURLIGI. *Educational research in universal sciences*, 2(3), 424-432.
46. Xolmirzayev, U. A., & Xakimova, G. A. (2023). XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR: XO'JALIK YURITUVCHI SUB'EKTLARDA DEBITOR QARZLARINING AYLANISHI TAHLILIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.
47. O'g'li, J. E. S., & Abdulazizovich, X. U. B. (2019). Profits of housekeeping and its development. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 8(4), 419-423.
48. Juraev, E. S., & Xolmirzayev, U. A. (2020). Supporting small business subjects by tax reforms. *Экономика и социум*, (1 (68)), 48-52.
49. Xolmirzaev, U., Juraev, E., & Axmadjonova, M. (2021). The role of accounting in small business management. *Интернаука*, (21-5), 20-22.
50. Juraev, E., Xolmirzaev, U. A., & Rustamova, M. (2021). INCREASING THE EFFICIENCY OF REAL INVESTMENT IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC LIBERATION. *Интернаука*, (21-5), 9-11.
51. Abdulazizovich, X. U. B., & Djabirxanovna, N. M. (2024). MOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBINING TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. *Modern education and development*, 12(3), 288-297.
52. Abdulazizovich, X. U. B., & Raxmjxonovna, M. N. (2024). QIMMATLI QOG'OZLARNI ANALITIK HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. *Modern education and development*, 12(4), 18-28.